

The background features a vertical gradient from light orange at the top to dark red at the bottom. Scattered throughout are various grey silhouettes of leaves and plants, including maple leaves, a clover-like leaf, and a small flower-like shape.

Etopedie

Etopedie

- Disciplína speciální pedagogiky – nejmladší od r. 1969 – odtrhla se od psychopedie...proč?
- ...zabývá se edukací a rozvojem jedinců s poruchou chování (ale také s problémovým chováním a rizikovým chováním).

Definice: Porucha chování

- Nežádoucí odchylka od tzv. normálního chování
- Negativní odchylka
- Lišící se netolerované chování (dle doby, společnosti, věku, typu, apod.)

Skupina dětí s pch:

- Je velmi různorodá
- Vykazuje různé symptomy
- Projevuje se různě
- Může mít různé přidružené emocionální poruchy
- Projevuje se různým stupněm a typem agresivního chování

Tzv. abnormální chování:

- Je odchylkou normy – normálního chování

Normy – normální chování:

- Souvisí s mravní normou
- Souvisí s morální normou
- Souvisí s právní normou

Morální vývoj:

- S. Freud
- J. Piaget
- L. Kolberg

Morální vývoj: Sigmund Freud (1856-1939)

- Vychází z rodinných vztahů lidské prehistorie – soupeření mezi otci a syny a v přístupu k ženám rodiny
- Vzpomínky zakódovány v tzv. paměti lidského rodu
- V nejhlubším podvědomí (pudově): nenávisť a respekt k otcům a incestní touha ke svým matkám

Morální vývoj: Sigmund Freud (1856-1939)

Oidipovský a Elekťin komplex:

- O – absence otce – odmítavost k autoritám, může nastat až odmítavost ke společnosti jako k takové, zvýšené ego, snížené superego
- E – absence matky - může dojít k masivním pocitům viny, je vytvořeno silné superego – dochází až k psychickým onemocněním (deprese, úzkosti, neuro., apod.)

Duševní život člověka je ovládán:

Pudem sexuálním a pudem destrukčním

Principem slasti a principem smrti ----->

„Pokud se člověk chová PŘIROZENĚ, pak je
DEVIANTNÍ ke společnosti, pokud se chová
KONFORMNĚ, pak je DEVIANTNÍ vůči své
vlastní přirozenosti!“

SUPEREGO:

- Zvnitřněné a ne plně uvědomované představy rodičů v dítěti
- Princip dokonalosti
- Míra správného a špatného
- Morální kodex
- Vědomé i nevědomé

EGO:

- Vědomé a „předvědomé“
- Princip reality
- Sekundární proces

ID:

- Nevědomé
- Princip slasti - pudy
- Primární proces

Pokud převládá superego... („morálka nade vše“, nezohledňuje nic, co vedlo k

Pokud převládá ego...

Pokud převládá id...

Morální vývoj: Jean Piaget (1896-1980)

- Psychologie morálky
- Dílo: Morální úsudek dítěte (1932)
- Princip: ex. odlišnosti dětí a dospělých v kognitivním i osobnostním vývoji a také v úrovni morálního usuzování...
- Veškerá morálka spočívá v respektu k pravidlům!

Užívání pravidel:

1. Čistě motorické stádium – 0-2 roky

- jednostranný respekt k dospělému, opakuje...

2. Egocentrické stádium – 2-6 let

- každé dítě hraje svoji vlastní hru;
- nápodoba starších, vědomí o existenci něj.pravidel, považuje je za posvátná, nedotknutelná

- **3. Stádium začínající spolupráce – 7-10let**
- Začíná sociální zájem dětí
- Silná potřeba hrát podle pravidel!
- Silná touha kooperace
- **4. Stádium kodifikování prav. – 11-12 let**
- Rozvoj abstraktního myšlení
- Znalost pravidel = dodržování pravidel
- Vědomí o vytváření pravidel a o jeho změnách!

1. Motorická schémata (Anomie)

2. Heteronomie = Morální realismus

- Povinnost – příkazy, zákazy
- Žádné polehčující okolnosti
- Kognitivní egocentrismus
- „vidí a slyší nekriticky“
- **PODŘÍZENOST** normám a autoritě

3. Autonomie

- postaveno na vztahu kooperace
- Pravidla = produkty vzájemné dohody (otevřeno diskuzi)
- Nesprávné jednání x původní záměr
- Trest – zohledňování záměrem, prostředek k naplnění ideálů

Podmínky přechodů skrze stupně:

1. Intelektuální rozvoj
2. Zkušenost s vrstevníky, sociálně rovnocenné vztahy
3. Nezávislost na dospělých autoritách

DOBRO JE PRODUKTEM KOOPERACE!

Morální vývoj: Lawrence Kohlberg (1927-1987)

- Propracoval teorii Piageta
- 3 úrovně a 6 stádií morálního vývoje
- Předpoklad: lidské myšlení prochází jednotlivými fázemi a jedinec zraje psychicky i morálně

Úrovně:

1. PREKONVENČNÍ úroveň (1. a 2. st.)
2. KONVENČNÍ úroveň (3. a 4. st.)
3. POSTKONVENČNÍ úroveň (5. a 6. st.)

1. do 9 let + někt.adol., dospělí krimin.
2. větš. Adolesc. + dospělých
3. menšina dosp. až po 20.roce života a výš

Prekonvenčnost: dostatečně necháme a nepodporuje pravidla a očekávání společnosti

Konvenčnost: = konformita, podpora norem

Postkonvenčnost: chápe a akceptuje normy na základě obecných morálních principů, dává jim přednost před konvencí!

Prekonvenční úroveň:

1. heteronomní morálka

- Orientace na poslušnost a vyhýbání se trestu
- Egocentrita x decentrace
- Dítě neumí zaujmout pohled z perspektivy 2. osoby

2. individualismus, účelovost

- Pravidla jsou dodržována, když to vyhovuje zájmu jedince, uspokojení
- Objevují se prvky „férovosti“, ale „ty uděláš něco pro mě, já pro tebe“

Konvenční úroveň:

3. Orientace na vzájemné vztahy

- Sociální shoda: dobrý hoch a hodná dívka
- Život odpovídá očekávání společnosti
- Potřeba být dobrým v očích jiných

4. společenský systém a svědomí

- Zachovat stávající společenství respekt. Zákonů
- Zákon je respektován pro zákon
- Pravidla a normy jsou statické
- Je upřednostňována norma před svědomím!

Postkonvenční úroveň:

5. Společenská smlouva a individuální práva

- Různé hodnoty a postoje jsou podmíněny sociální dohodou
- Existují hodnoty, které musí být respektovány bez ohledu na názor většiny (právo na život, svobodu, atd.)

6. Univerzální etické principy

- Řídit se podle vlastních morálních principů
- Princip rovnosti lidí, respekt. Lidské důstojnosti, invid. Svobody
- Vlastní svědomí!

Charakteristika PCH:

- Vyvíjí se od útlého dětství – souvislost s morálním vývojem
- Je trvalá, dlouhodobá, stabilně se opakující (není občasná!)
- Souvisí s nesprávnou socializací, vyskytují se nepřiměřené, nesprávné vztahy s okolím (rodiče, vrstevníci, atd.)
- Prolíná se „špatným, dysfunkčním“ primárním rodinným prostředím (vztahy, funkce rodinných příslušníků, zázemí, apod.)
- Vyskytují se přidružené poruchy (emocionální, hyperaktivita – ADHD, postižení, znevýhodnění...)

- Je sociálně nepřiměřené chování, které očekáváme v určitém věku dítěte (vývojově nepřiměřené)
- Je závažnější než nezbednost, vzdor v určitých věk.obdobích (2-3 roky, puberta, apod.)
- Není ojedinělá!
- Vyskytuje se minimálně ve dvou prostředích – jedním z nich je vždy škola
- Nepodléhá žádné běžné intervenci (neplatí na ně běžný zákaz či zásah)

-
- FREKVENCE
 - INTENZITA
 - DÉLKA TRVÁNÍ
 - PŘIMĚŘENOST

Typické je pro dítěte s PCH:

- Nepříznivě ovlivňuje vzdělávací proces ve škole,
- Je zvýšeně egoistické,
- Je neempatické,
- Je citově chladné,
- Zaostává v sociálních vztazích
- Nerespektuje žádné normy skupiny
- Chová se nepřiměřeně (uvědomuje si své chování)
- Může z vlastní vůle své chování změnit
- Vždy se chová nepřátelsky k autoritám.

Poruchové chování versus problémové chování:

- Rozdíl v motivaci (proč se chová jinak!)
- Rozdíl v délce a častosti chování
- Rozdíl v možnostech intervence (pozor na etiketizaci a vyloučení žáka z běžné společnosti a kolektivu!)

Klasifikace PCH:

- Dělení dle věku
- Dělení dle WHO
- Dělení dle symptomů agresivity
- Dělení dle symptomů narušené socializace
- Dělení dle výskytu konkrétních faktorů a podstaty poruch

Klasifikace dle WHO:

F 91. Poruchy chování

- Nesocializovaná agresivní porucha chování
- Nesocializovaná porucha chování
- Porucha chování samotářského typu
- Porucha chování skupinového typu
- Porucha chování vázaná na vztahy k rodině
- Socializovaná porucha chování
- Skupinová delikvence
- Krádež s partou
- Opoziční vzdorovité chování
- Poruchy chování nespecifikované
- Poruchy chování jiné
- Poklesky v souvislosti se členstvím v gangu

F. 92 Smíšené poruchy chování a emocí:

- Depresivní porucha chování
- Poruchy chování spojená s emoční poruchou
- Porucha chování spojená s neurotickou poruchou
- Smíšené poruchy chování a emocí

F. 93 Emoční poruchy:

- Separační úzkostná porucha v dětství
- Fobická anxiózní porucha v dětství
- Sociální anxiózní porucha v dětství
- Porucha sourozenecké rivality
- Poruchy identity
- Dětská emoční porucha nespecifikovaná
- Nadměrně úzkostná porucha

F. 94 Poruchy sociálních funkcí:

- Elektivní mutismus
- Selektivní mutismus
- Reaktivní porucha příchyllosti dětí
- Porucha desinhibovaných vztahů u dětí
- Syndrom ústavního dítěte
- Citově chladná psychopatie, atd.

Vnější poruchy:

- Nazýváme je „kontrolované poruchy“
- Příklad: agresivita, vyjadřování navenek, vyjadřování temperamentu, apod.
- Vždy narušují chod třídy a vzdělávací proces

Vnitřní poruchy:

- Nazýváme je „nekontrolovatelné poruchy“
- Charakteristické sociální maladaptací, úzkostmi, depresí (přidruž.emoc.poruchy)
- Nemusí souviset přímo se vzděl.procesem
- (spíše dívky)

Etiologie PCH:

- Osobnostní charakteristiky a genetické dispozice
- Oslabení nebo poruchy CNS, mentální postižení
- Vlivy sociálního rodinného prostředí
- Subdeprivační a deprivační zkušenost dítěte
- Subkultury a vrstevnické sociální prostředí
- Životní prostředí a jeho vlivy

Edukace:

- ❖ Problematika inkluze (1.st.PO,)
- ❖ Problematika poradenské podpory (PPP, SPC, SVP, ad.)
- ❖ Problematika institucionální péče (DÚ, DDŠ, VÚ, DD)

Závěr: